

Sygn. akt I Cz 268/13

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Mrozowicz

Sędziowie: SO Małgorzata Reizer

SO Jacek Saramaga /spr./

Protokolant: st. sekretarz sądowy Joanna Żygala

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2013 r. w Przemyślu

na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa (...) **Spółki z o. o. Oddział w T.**

przeciwko **J. B.**

o wydanie gazomierza

na skutek zażalenia powoda na punkt drugi postanowienia Sądu Rejonowego w Przemyślu z dnia 2 lipca 2013 r., sygn. akt I C 591/12

postanawia:

1. **oddalić zażalenie,**

2. **zasądzić od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Przemyślu) na rzecz pełnomocnika pozwanej ustanowionego z urzędu – radcy prawnego B. S. Kancelaria Radcy Prawnego ul. (...), (...)-(...) P. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 2 lipca 2013 r., sygn. akt I C 591/12, Sąd Rejonowy w Przemyślu w sprawie z powództwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. przeciwko J. B. o wydanie gazomierza:

I. umorzył postępowanie,

II. zasądził od pozwanej J. B. na rzecz powoda (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. kwotę 30,00 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu i nie obciążał pozwanej kosztami zastępstwa procesowego na rzecz powoda,

III. oddalił wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że pozwem wniesionym w dniu 5 czerwca 2012 r. powód domagał się nakazania pozwanej wydania gazomierza usytuowanego w mieszkaniu przy ul. (...) w P. wobec

wypowiedzenia umowy kompleksowej dostarczania paliwa gazowego z tytułu zadłużenia, pismem z dnia 16 maja 2012 r. doręczonym pozwanej w dniu 21 maja 2012 r.

Zgodnie z terminem wskazanym w wypowiedzeniu umowa ulegała rozwiązaniu po upływie siedmiodniowego okresu wypowiedzenia, licząc od dnia następnego po dniu, w którym doręczono niniejsze wypowiedzenie.

Pismem z dnia 23 maja 2012 r. powód wyznaczył termin dobrowolnego wydania gazomierza przez pozwaną na dzień 28 maja 2012 r. pomiędzy godziną 08.00 a 10.00, do którego pozwana nie zastosowała się.

Odpis pozwu w niniejszej sprawie wraz z wezwaniem na termin rozprawy wyznaczony na 11 lipca 2012 r. pozwana otrzymała w dniu 27 czerwca 2012 r., a w dniu 11 lipca 2012 r. bezpośrednio w biurze podawczym Sądu Rejonowego zostały złożone wnioski pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych oraz ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu. W pismach pozwana podała nowy adres P. ul. (...) Na rozprawę pozwana nie stawiała się.

W związku z toczącym się postępowaniem incydentalnym pozwana złożyła w Sądzie pisma m. in. w dniach 14 stycznia 2013 r. i 11 marca 2013 r. popierając żądanie ustanowienia pełnomocnika z urzędu bez powiadomienia Sądu, że w dniu 7 stycznia 2013 r. przedmiotowy gazomierz został już wydany, o którym to fakcie Sąd został poinformowany dopiero w dniu 6 maja 2013 r. w piśmie procesowym sporządzonym przez radcę prawnego ustanowionego dla pozwanej z urzędu, który wnosząc o oddalenie powództwa wniósł równocześnie o obciążenie strony powodowej kosztami procesu na podstawie art. 103 k.p.c. i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 120 zł z VAT.

W tej sytuacji pełnomocnik powoda pismem z daty nadania w placówce pocztowej operatora publicznego 23 maja 2013 r. cofnął pozew i wniósł o zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa pełnomocnika według norm prawem przepisanych, z uwagi na zaspokojenie powoda po wniesieniu pozwu. Wcześniejsze pisma powoda w niniejszej sprawie - złożone bezpośrednio w Sądzie 25 stycznia 2013 r. i z daty nadania 18 lutego 2013 r. nie zawierały informacji o wydaniu gazomierza przez pozwaną.

W piśmie procesowym z dnia 29 maja 2013 r. pełnomocnik pozwanej z urzędu nie sprzeciwił się cofnięciu pozwu i na podstawie art. 203 k.p.c. złożył wniosek o obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego w kwocie określonej w odpowiedzi na pozew, podnosząc że brak działań powoda w sytuacji kiedy postępowanie stało się bezprzedmiotowe naraził pozwaną, osobę schorowaną na stres i dodatkowe koszty związane z toczącym się postępowaniem.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku, przy czym z mocy art. 203 § 4 k.p.c. Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że czynność ta jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego.

Ponieważ z okoliczności sprawy nie wynikało, by cofnięcie pozwu wobec spełnienia świadczenia przez pozwaną po jego wniesieniu było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzało do obejścia prawa Sąd uznał, iż powód skutecznie cofnął pozew, skutkiem czego na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i § 4 k.p.c., umorzył postępowanie.

Podano dalej, że art. 203 § 2 k.p.c. stanowi, że cofnięcie pozwu niweczy skutki (zarówno procesowe jak i materialnoprawne) wywołane jego wniesieniem. Pozwany jest traktowany jak wygrywający proces, dlatego należy mu się zwrot kosztów procesu, o ile złoży wniosek. Należy jednak uznać, że jeżeli cofnięcie pozwu nastąpiło wskutek spełnienia świadczenia przez pozwanego po wytoczeniu powództwa, to pozwany jest obowiązany do zwrotu kosztów procesu powodowi. Stanowisko to należy wywieść z tezy, że zaspokojenie przez pozwanego roszczenia powoda po wytoczeniu pozwu jest równoznaczne z przegraniem przez niego procesu (orzeczenie SN z dnia 21 lipca 1951 r., C 593/51, OSN(C) 1952, Nr 2, poz. 49).

W ocenie Sądu pierwszej instancji w niniejszej sprawie pozwana, spełniająca świadczenie po 7 miesiącach od wniesienia pozwu, niewątpliwie należy uznać za przegrywającą, co daje podstawę do zastosowania zasady odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) również w warunkach umorzenia postępowania i w sytuacji przyznania pozwanej częściowego zwolnienia od ponoszenia kosztów sądowych. Niezasadny jest zatem wniosek ustanowionego dla pozwanej pełnomocnika procesowego z urzędu o obciążenie strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej z VAT wyprowadzony z podstaw art. 203 § 2 k.p.c. z powołaniem się również na art. 103 k.p.c., skoro sama pozwana przez kilka miesięcy zaniechała powiadomienia sądu o zwrocie gazomierza.

Biorąc jednak pod uwagę wiek i stan zdrowia pozwanej, jej sytuację materialną oraz fakt zamieszkiwania pod innym adresem niż lokal, w którym znajdował się przedmiot sporu, a przede wszystkim to, że powód reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika również nie powiadomił sądu, że wydanie merytorycznego orzeczenia stało się zbędne, Sąd Rejonowy uznał że zaistniały w sprawie szczególne okoliczności dające na zasadzie art. 102 k.p.c. podstawę do obciążenia pozwanej kosztami procesu tylko w części co do uiszczonej od pozwu opłaty sądowej w wysokości 30,00 zł.

W warunkach nieuwzględnienia wniosku pozwanej o zasądzenie od powoda kosztów procesu Sąd nie przyznał równocześnie od Skarbu Państwa zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu (§ 15, § 6 pkt 1 i § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013 poz. 490 j.t.) albowiem ustanowiony dla pozwanej pełnomocnik procesowy w osobie radcy prawnego nie złożył w sprawie wniosku o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu zawierającego oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części (§ 16 powołanego rozporządzenia), które zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem judykatury stanowi element konstrukcyjny wniosku o przyznanie wynagrodzenia warunkujący jego pozytywne rozpatrzenie.

Powyższe postanowienie powód (...) Sp. z o. o. Oddział w T. (dawniej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.) zaskarżył zażaleniem w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania zawartego w punkcie drugim postanowienia, zarzucając mu naruszenie przepisu:

- art. 102 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, iż w przedmiotowej sprawie ma miejsce wypadek szczególny, uzasadniający odstąpienie od obciążenia pozwanej kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony powodowej,
- art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do całości kosztów procesu.

Mając na uwadze powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt II w części oddalającej wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa poprzez ich zasądzenie w kwocie 77,00 zł od pozwanej na rzecz powoda oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia powód wskazał, że zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może w ogóle nie obciążyć kosztami strony przegrywającej, w szczególności gdy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika jest niesłuszne i niesprawiedliwe. Do okoliczności branych pod uwagę przez Sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji przepisu art. 102 k.p.c. zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Jednakże w doktrynie dominuje pogląd, zgodnie z którym sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia — na podstawie art. 102 k.p.c. od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi (komentarz do art. 102 k.p.c. [w:] Bodio J., Demendecki T., Jakubecki A., Marcewicz O., Telenga P., Wójcik M.P., Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Oficyna, 2008, wyd. III.).

W świetle powyższego, skoro sam stan majątkowy nie stanowi okoliczności wyłącznie decydującej o zwolnieniu od kosztów procesu, to tym bardziej zdaniem powoda brak jest podstaw do zastosowania zasady słuszności wyrażonej treścią art. 102 k.p.c. w oparciu o okoliczność, iż powód nie powiadomił Sądu o demontażu gazomierza po wniesieniu powództwa. Okoliczność ta nie stanowi przesłanki dla zastosowania przez Sąd zasady wynikającej z treści art. 102 k.p.c. bowiem nie uczyniła tego również pozwana, zaś samo niepowiadomienie o fakcie zwrotu przedmiotu sporu nie miało wpływu na tok postępowania i jego rezultat.

Wskazano dalej, że wedle poglądu Sądu Najwyższego zawartego w postanowieniu z dnia 23.03.2011 r. (V CZ 8/11) ustalenie, czy w sprawie zachodzi stanowiąca podstawę zastosowania art. 102 k.p.c. przesłanka w postaci szczególnie uzasadnionego wypadku, zależy od swobodnej oceny sądu. Ocena ta musi jednak uwzględniać wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na jej podjęcie (LEX nr 848178).

W świetle powyższego, w ocenie skarżącego nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Sądu I instancji, iż szczególną okolicznością, która uzasadnia odstępianie od zasady wyrażonej w treści art. 98 § 1 k.p.c., jest fakt, iż nie powiadomiono w toku postępowania o spełnieniu świadczenia objętego powództwem, skoro nie uczyniły tego obie strony procesu. Zarzut pozwanej, iż niepowiadomienie przez powoda Sądu pierwszej instancji o wydaniu gazomierza spowodował stres nie zasługuje na wiarę, gdyż okoliczność ta wynikała z faktu niewykonania zobowiązania zgodnie z jego treścią, nie zaś odwrotnie.

Ponadto zarzucono, że Sąd nie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwoty 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, która w świetle art. 98 § 1 k.p.c. należy do niezbędnych kosztów procesu.

Sumując, powód podniósł, że skoro sytuacja ekonomiczna pozwanej „nie jest zła” (postanowienie SR w Przemysłu z dnia 21.03.2013 r. sygn. akt I C 591/12 akapit drugi uzasadnienia), a fakt nie powiadomienia przez strony o demontażu gazomierza nie wpłynął na przebieg i koszty procesu, stwierdzić należy, iż zaskarżone postanowienie w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania jest błędne i winno być zmienione.

Końcowo powód wskazał, że na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie w sprawie o sygn. akt WA.XII NS-Rej. KRS/023664/13/373, (...) Spółka (...) w R. została w trybie art. 492 § 11 pkt 1 k.s.h. przejęta przez spółkę (...) Sp. z o.o. Oddział w T..

Mając powyższe na względzie, powód wniósł jak w treści zażalenia.

W odpowiedzi na zażalenie pozwana J. B. wniosła o jego oddalenie w całości, obciążenie powoda kosztami postępowania zażaleniowego, przyznanie od Skarbu Państwa zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie powoda nie znajduje uzasadnionych podstaw i jako takie podlega oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu Sąd Rejonowy zasadnie oparł na treści art. 102 k.p.c. i nie dopuścił się naruszenia regulacji art. 98 § 1 k.p.c.

Przepis art. 102 k.p.c. wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach procesu, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik postępowania, szczególne zaś znaczenie dla możliwości jego zastosowania ma ocena sytuacji życiowej stron z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. Wyraża on bowiem tzw. zasadę słuszności przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu.

Zgodnie z powołanym przepisem w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Zasada słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu jest rozwiązaniem szczególnym i nie podlegającym wykładni rozszerzającej. Wyklucza zatem stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności.

Zasadniczo nie jest jednak kwestionowane w judykaturze i doktrynie, iż powołany przepis nie konkretyzuje pojęcia "wypadków szczególnie uzasadnionych" pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366).

Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu, według doktryny zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony (przesłanki pozaprocesowe).

W przedmiotowej sprawie to powód zainicjował postępowanie sądowe pozwem z dnia 6 czerwca 2012 r. i pomimo zwrotu przez pozwaną gazomierza w dniu 7 stycznia 2013 r., faktu tego nie zgłosił Sądowi, czym przyczynił się do przedłużenia postępowania w sprawie i zbędnego podejmowania czynności procesowych m. in. dopiero postanowieniem z dnia 21 marca 2013 r. ustanowiono dla pozwanej pełnomocnika z urzędu. Co więcej, to właśnie ustanowiony dla pozwanej pełnomocnik z urzędu w piśmie z dnia 6 maja 2013 r. zgłosił fakt zwrotu powodowi przedmiotowego gazomierza.

Ponadto, orzekając w oparciu o treść art. 102 k.p.c. Sąd pierwszej instancji zasadnie uwzględnił sytuację życiową pozwanej, zwłaszcza jej wiek i stan zdrowia.

Pozwana w toku procesu wykazała, że liczy 82 lata, posiada orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności, wymagając stałej opieki innych osób i cierpi na liczne przewlekłe choroby, m. in. stwardnienie rozsiane, miażdżycę, nadciśnienie tętnicze, chorobę wieńcową czy cukrzycę, które wymagają sporych nakładów finansowych. Ponadto w marcu 2012 r. pozwana przeszła zawał serca.

W tych okolicznościach, brak niezwłocznego zgłoszenia przez powoda, że pozwana już w miesiącu styczniu 2013 r. wydała mu przedmiot sporu, uznać należy za brak staranności z jego strony. Wymaganie od pozwanej, by to ona kierowała do Sądu pisma w tej sprawie, pomimo posiadania przez powoda wiedzy o jej wieku, stanie zdrowia, fakcie zamieszkiwania pod innym adresem niż lokal, w którym znajdował się przedmiot sporu i ograniczeniach z tego wynikających, jest nieuprawnione, tym bardziej, że to powód był inicjatorem przedmiotowego postępowania.

Biorąc powyższe pod uwagę, najbardziej pożądanym rozwiązaniem przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu w niniejszej sprawie w ocenie Sądu drugiej instancji było zastosowanie zasady słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c.

Z przytoczonych względów zażalenie pozwanego nie może odnieść pożądanego skutku i podlega oddaleniu.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na mocy 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji postanowienia.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego znajduje postawę w treści § 6 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustawionego z urzędu (t.j. Dz. U. 2013, poz. 490).